

Ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelman (ILME) 2024–2029 vuorovaikutusraportti

Helsinki

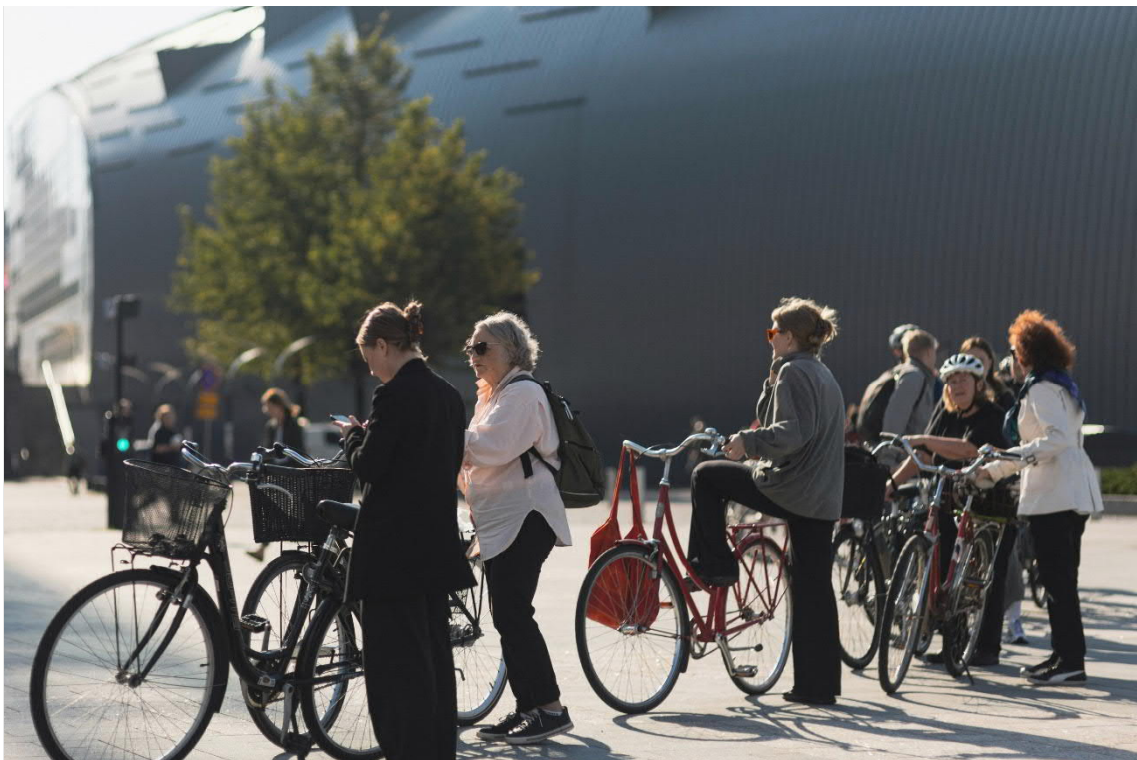
Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Vuorovaikutus ja viestintä	4
2.1. Vuorovaikutuksen ja viestinnän tavoitteet.....	4
2.2. Osallistumismahdollisuudet.....	4
2.3. Viestinnän toteuttaminen.....	7
3. Suunnitelmaluonnoksen nähtävilläolo ja kuuleminen.....	8
3.1. Suunnitelman nähtävilläolo ja lausuntojen pyytäminen	8
3.2. Yhteenveto saaduista lausunnoista vastineineen	9
3.3. Yhteenveto saaduista mielipiteistä suunnitelmaluonnokseen	21

1. Johdanto

Helsingin ilmansuojelusuunnitelma ja meluntorjunnan toimintasuunnitelma on laadittu ensimmäistä kertaa yhtenä kokonaisuutena, ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelmana (ILME). Suunnitelma laadittiin poikkihallinnollisesti laajassa yhteistyössä kaupungin eri palveluiden ja sidosryhmien kanssa. Suunnitelman valmisteluun osallistui asiantuntijoita kaikilta suunnitelmassa olevien toimenpiteiden vastuutahoilta.

Tähän raporttiin on koottu yhteenveto vuorovaikutuksesta kaupunkilaisten sekä Helsingin alueella toimivien asukkaita edustavien järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Raporttiin on koottu suunnitelman julkisessa kuulemisessa saadut lausunnot sekä niihin kootut vastineet.

Kuva 1. Kaupunkilaisia jonottamassa pyöränhuoltoon Auton vapaapäivän tapahtumassa Kansalaistorilla syyskuussa 2023. Kuva: Vesa Laitinen

2. Vuorovaikutus ja viestintä

2.1. Vuorovaikutuksen ja viestinnän tavoitteet

Helsingin kaupunkistrategian 2021–2025 mukaan Helsinki vahvistaa osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta kaikessa kaupungin toiminnassa edistämällä avointa toimintakulttuuria ja vuorovaikutteisia toimintatapoja sekä hyödyntämällä asukkaita saatua palautetta. Strategian mukaisesti ILME-suunnitelmassa hyödynnettiin vuorovaikutusta ja asukkaiden osallistamista läpi valmisteluprosessin. Vuorovaikutus painottui erityisesti suunnitelman valmistelun alkuvaiheeseen, jolloin asukkaiden näkökulmat oli mahdollista ottaa huomioon suunnitelman sisällössä paremmin. Monikanavaisella viestinnällä asukkaille jaettiin tietoa ILME-suunnitelman valmisteluprosessista sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Vuorovaikutuksen ja viestinnän tavoitteena oli kertoa ILME-valmistelutyön etenemistä ja kutsua kaupunkilaisia, yrityksiä, järjestöjä ja muita Helsingissä toimivia tahoja osallistumaan suunnitteluun. Tavoitteena oli herättää mielenkiintoa Helsingin ilmansuojelu- ja meluntorjuntatyötä kohtaan sekä kannustaa asukkaita tuomaan omat näkemyksensä kaupungin tietoon. Lisäksi pyrittiin herättämään keskustelua ja innostamaan kaupunkilaisia osallistumaan toimiin Helsingin ilmanlaadun ja ääniympäristön parantamiseksi.

2.2. Osallistumismahdollisuudet

Syksyllä 2023 ILME-suunnitelmaa valmistelevat asiantuntijat tapasivat asukkaita kolmessa eri tilaisuudessa. Lisäksi asukkaita ja herkkiä ihmisryhmiä edustaville järjestöille järjestettiin kaksi keskustelutilaisuutta ILME-suunnitelman valmistelutyön aikana. Asukkailla oli mahdollisuus osallistua ILME-suunnitelman valmisteluun myös syksyllä 2023 järjestetyn tietovisan yhteydessä.

Tietovisa

Ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelman asukasvuorovaikutus käynnistyi tietovisalla, johon asukkailla oli mahdollisuus osallistua verkossa. Tietovisa oli käynnissä 7.9.–8.10.2024 ja siihen osallistui 56 asukasta. Tietovisan avulla viestittiin ilmansuojelun ja meluntorjunnan aiheista sekä uuden ILME-suunnitelman valmistelusta. Osallistujien kesken arvottiin kolme lahjakorttia polkupyörän kausihuoltoon. Osallistujat saivat myös jättää yhteystietonsa, mikäli olivat kiinnostuneita saamaan lisätietoa suunnitelmaluonnoksen valmistumisesta ja mahdollisuudesta kommentoida sitä.

Tietovisan yhteydessä osallistujat saivat lisäksi jättää ILME-suunnitelman valmisteluun liittyen kommentteja, jotka hyödynnettiin taustamateriaalina suunnitelman laadinnassa. Kommentteja jätettiin 41 kappaletta. Asukkaiden jättämässä kommentteissa korostui puisto- ja viheralueiden tärkeys asukkaiden arjessa ja virkistyskäytössä. Kasvillisuuden vaikutus erityisesti Helsingin äänimaisemaan koetaan kommenttien mukaan merkittäväksi, ja kasvillisuutta toivottiinkin säilytettävän ja lisättävän myös varsinaisten viheralueiden ulkopuolella. Kommentteissa nousivat esiin myös toiveet jalankulun ja pyöräilyn edistämisestä ja priorisoinnista. Ilmanlaadun ja melun vaikutusta jalankulun ja pyöräilyn mielekkyyteen korostettiin. Yleisesti asukkaat toivoivat kiinnitettävän erityistä huomiota katupölyn ja melun torjuntaan. Nastarenkaiden rajoittaminen nousi esiin useissa kommentteissa. Kaupungin toivottiin rajoittavan nastarenkaiden käyttöä tiukemmin muun muassa nastarengasmaksujen avulla. Kommentteissa nousi myös huomio ilmansaasteiden ja melun kielteisistä vaikutuksista linnustoon ja eläimistöön sekä huoli rakennushankkeiden ympäristövaikutuksista.

Auton vapaapäivän tapahtuma

ILME-suunnitelmaa valmistelevat ilmansuojelun ja meluntorjunnan asiantuntijat olivat tavattavissa Euroopan liikkujan viikolla syyskuussa 2023 järjestetyssä Auton vapaapäivän tapahtumassa Helsingin Kansalaistorilla. Tapahtumassa asiantuntijat kertoivat valmisteilla olevasta suunnitelmasta sekä keskustelivat asukkaiden kanssa kaupungin ilmanlaatuun ja meluun liittyvistä asioista. Pisteellä kävi keskustelemassa noin 30 kaupunkilaista, ja koko tapahtumassa kävijöitä oli arviolta useita satoja. Myös käynnissä ollut tietovisaa mainostettiin Auton vapaapäivän tapahtumassa.

Kuva 2. Ympäristöpalveluiden ilmansuojelun ja meluntorjunnan asiantuntijat olivat tavattavissa Auton vapaapäivän tapahtumassa syyskuussa 2023. Kuva: Vesa Laitinen

Vehreiden meluseinäkkeiden kokeilujen päättäjäiset

Helsingin kaupunki kokeili kesällä 2023 innovatiivisia vehreitä meluseinäkkeitä kahdessa ydinkeskustan kohteessa. Seinäkkeet purettiin syyskuun puolivälissä, jolloin molemmissa kohteissa järjestettiin päättäjäiset, joissa seinäkkeiden kasvit jaettiin asukkaille. Tilaisuudessa keskusteltiin kaupunkilaisten kanssa yleisesti ääniympäristöstä ja erilaisista ratkaisuista sen parantamiseksi sekä kerrottiin ILME-suunnitelman valmistelusta. Seinäkekokeilujen päättäjäisissä kävi yhteensä useita satoja ihmisiä, joista osa jäi keskustelemaan.

Kuva 3. Kuva vehreiden meluseinäkkeiden päätöstilaisuudesta, jossa seinäkkeiden kasvit jaettiin kaupunkilaisille. Kuva: Jenni Kuja-Aro

Hiljainen ja pimeä luontoretki

Jo useampana vuonna järjestetylle hiljaiselle ja pimeälle luontoretkelle osallistui syksyllä 2023 noin 25 henkilöä. Tällä kertaa retki järjestettiin Lauttasaaren Särkiniemessä. Osallistujien kanssa keskusteltiin ääniympäristön ja hiljaisten alueiden merkityksestä sekä kerrottiin ILME-suunnitelman valmistelusta ja osallistumismahdollisuuksista.

Keskustelutilaisuudet järjestöille

Syyskuussa 2023 järjestettiin keskustelutilaisuus Helsingissä toimiville järjestöille ja muille tahoille, jotka edustavat asukkaita sekä herkkiä ihmisryhmiä. Tavoitteena oli, että järjestöt pääsevät tuomaan terveisensä ohjelmassa huomioitavista asioista ja keskustelemaan kaupungin toimista ilmanlaadun ja ääniympäristön parantamiseksi.

Mukaan kutsuttiin seuraavat tahot:

- Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry
- Helsingin kaupunginosayhdistykset ry (Helka)
- Helsingin nuorisoneuvosto
- Helsingin vanhusneuvosto
- Helsingin vammaisneuvosto
- Hengitysliitto ry
- Mannerheimin lastensuojeluliitto ry
- Sydänliitto ry

Paikalla oli edustajia viidestä edellä mainitusta tahosta.

Keskusteluissa korostui hyvän ilmanlaadun merkitys herkille väestöryhmille, kuten hengityssairaille ja lapsille. Esimerkiksi puun pienpoltto ja sen aiheuttama paikallinen hengitysilman heikkeneminen on herättänyt huolta hengityselinsairaiden keskuudessa.

Keskustelussa nousi esille, että ilmanlaatua ja melua käsittelevä tieto on usein hankalasti löydettävissä tai tulkittavissa. Tiedotusta näiden teemojen ympärillä tulisi kehittää, jotta herkkiin väestöryhmiin kuuluvat henkilöt voisivat ennakoida toimintaansa ja vähentää omaa altistumistaan. Tilaisuudessa sovittiin, että järjestöjen kanssa tehdään yhteistyötä asukasviestinnän kehittämisessä.

Tilaisuudessa esille nousseiden näkökulmien pohjalta ILME-suunnitelmaan lisättiin toimenpide ilmanlaatutiedon saavutettavuuden parantamisesta (toimenpide 7.6).

Keskustelussa nousi myös esille, että kaupunki tarvitsee lisätietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista katupölyn syntyyn ja sen ehkäisyyn. Keskustelutilaisuuden jälkeen valmisteluryhmä muotoili ILME-suunnitelmaan toimenpiteen, jossa selvitetään toimintaympäristön muutosten (mm. ilmastonmuutoksen) vaikutuksia kunnossapitoon ja sen resurssitarpeisiin (toimenpide 1.6).

Järjestöille pidettiin suunnitelmaluonnoksen valmistuttua maaliskuussa 2024 uusi tilaisuus Teamsin välityksellä. Tilaisuudessa esiteltiin luonnosta ja keskusteltiin sen sisällöstä. Esille nousi muun muassa liukkauden torjunnan tärkeys vanhusten turvallisuuden kannalta, kasvillisuuden merkitys ilmanlaadun ja melun näkökulmasta sekä raitiovaunujen aiheuttama melu. Mahdollisten nastarengasmaksujen osalta keskustelua herätti kitkarenkaiden turvallisuus. Suunnitelma ja sen valmistelussa tehty vuorovaikutus saivat kiitosta järjestöjen edustajilta. Tilaisuudessa kerrottiin suunnitelman tulevasta viestinnästä, ja järjestöt kutsuttiin mukaan viestinnän kehittämiseen. Lisäksi keskusteltiin kanavista, joilla tavoitettaisiin mahdollisimman paljon muun muassa herkkiä väestöryhmiä.

2.3. Viestinnän toteuttaminen

Kaupunkilaisille viestittiin ILME-suunnitelman valmistelun vaiheista sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista aktiivisesti syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana. Viestintää toteutettiin monikanavaisesti mahdollisimman laajan joukon tavoittamiseksi. Kanavina hyödynnettiin muun muassa kaupungin verkkosivuja, Helsingin kaupunkiympäristön toimialan sosiaalisen median kanavia, kaupungin infonäyttöjä ja ulkomainontaa.

Viestintä käynnistyi Puhtaan ilman päivänä 7.9.2023, jolloin ILME-suunnitelman valmistelun käynnistymisestä julkaistiin mediatiedote ja verkkouutinen. Puhtaan ilman päivän viestinnän yhteydessä mainostettiin myös samana päivänä käynnistynyttä tietovisaa sekä Auton vapaapäivän tapahtumaa, jossa kaupungin ilmansuojelun ja meluntorjunnan asiantuntijat olivat tavattavissa.

Alkukesälle 2024 ILME-suunnitelman valmistumisen ja julkaisun yhteyteen suunniteltiin laaja viestintäkampanja. Viestintäkampanjan tavoitteena on:

- Viestiä ILME-suunnitelman valmistumisesta ja kannustaa asukkaita ja asiantuntijoita tutustumaan suunnitelmaan.
- Tuoda painoarvoa ja tunnettuutta ilmansuojelun ja meluntorjunnan tärkeydelle.
- Lisätä tietoisuutta Helsingin ilmanlaadusta ja ääniympäristöstä sekä kertoa siitä, mitä ilmansuojelun ja meluntorjunnan toimia kaupunki tekee.
- Viestiä niistä toimista, joilla kaupunkilaiset voivat itse edistää parempaa ilmanlaatua ja ääniympäristöä Helsingissä sekä vähentää altistumistaan ilmansaasteille ja melulle.

Viestintäkampanja koostuu perinteisen tiedottamisen lisäksi humoristisella tyyllillä toteutetuista lyhytvideoista, joissa nostetaan yllättävällä tavalla esiin ilmansuojelun ja meluntorjunnan aiheita. Niitä esitetään muun muassa kaupungin eri diginäyttöillä. Kampanjaa täydentävät myös erikseen asukkaille sekä asiantuntijoille suunnitellut ILME-esitteet. Viestintäkampanjan materiaalit julkaistaan toukokuun 2024 lopussa verkkosivulla www.hel.fi/ilme.

3. Suunnitelmaluonnoksen nähtävilläolo ja kuuleminen

3.1. Suunnitelman nähtävilläolo ja lausuntojen pyytäminen

Ympäristönsuojelulain 147 §:n ja 152 §:n mukaisesti ilmansuojelusuunnitelmaa ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmaa laadittaessa pyydetään suunnitelmaluonnokseen viralliset lausunnot vaikutusalueen kunnilta, valtion valvontaviranomaisilta ja muilta viranomaisilta, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Melua koskien lausunnot pyydetään lisäksi Liikenne- ja viestintävirastolta, lentoaseman pitäjältä sekä valtioneuvoston asetuksella säädettäviltä muilta tahoilta. Lisäksi kaikille muille on varattava riittävän ajoissa tilaisuus tutustua suunnitelmaluonnokseen sekä esittää siitä mielipiteensä. Mahdollisuus varataan tiedottamalla asiasta paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä ja yleisessä tietoverkossa. Mielipiteiden esittämiselle on varattava aikaa vähintään 30 päivää.

Helsingin ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelma 2024–2029 oli nähtävillä 6.3.–5.4.2024 kaupungin verkkosivulla. Luonnoksen nähtävilläolosta ilmoitettiin lehti-ilmoituksella Helsingin Uutisissa suomeksi ja ruotsiksi. Tieto luonnoksen kommentointimahdollisuudesta lähetettiin myös tietovisassa yhteystietonsa jättäneille.

Lausunto pyydettiin seuraavilta tahoilta:

Ympäristöministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Väylävirasto

Uudenmaan ELY-keskus

Uudenmaan liitto

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Espoon kaupunki

Vantaan kaupunki

Kauniaisten kaupunki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL

Suomen ympäristökeskus

Ilmatieteen laitos

Helsingin seudun liikenne HSL

HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Helsingin seudun kauppakamari

Helsingin Satama Oy

Nuohousalan keskusliitto ry

Mannerheimin lastensuojeluliitto ry

Natur och Miljö rf
Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry
Hengitysliitto ry
Suomen sydänliitto ry
Helsingin kaupunginosayhdistykset Helka ry
Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri
Luontoliiton Uudenmaan piiri ry
Suomen omakotiliiton Helsingin piiri ry
Helsingin nuorisoneuvosto
Helsingin vammaisneuvosto
Helsingin vanhusneuvosto
Finavia

3.2. Yhteenveto saaduista lausunnoista vastineineen

Ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelmaan saatiin 17 lausuntoa seuraavilta tahoilta:

Ympäristöministeriö
Hengitysliitto ry
Suomen Omakotiliitto, Helsingin piiri ry
Helsingin seudun kauppakamari
Helsingin vanhusneuvosto
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Nuohousalan keskusliitto ry
Terveystieteiden tutkimuskeskus THL
Tulisija- ja savupiippuyhdistys TSY ry
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Allergia-, iho- ja astmaliitto ry
Sydänliitto ry
Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys ry
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
Helsingin vammaisneuvosto
Uudenmaan ELY-keskus
Finavia

Alla olevat tahot ilmoittivat, etteivät näe tarvetta antaa lausuntoa suunnitelmaluonnokseen:

Uudenmaan liitto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
Vantaan kaupunki

Alla esitetään tiivistelmät saaduista lausunnoista vastineineen. Lausuntoihin, joissa ei ollut selkeää muutos-, lisäys- tai korjausehdotusta, ei laadittu vastinetta. Ne kirjattiin raporttiin ja käsiteltiin valmistelu- ja ohjausryhmissä muiden lausuntojen tapaan.

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö kiittää kaikista saaduista lausunnoista ja mielipiteistä sekä ILME-suunnitelman luonnokseen perehtymisestä.

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö pitää ILME-suunnitelmaa hyvin valmisteltuna ja onnistuneena. Ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelman yhdistämisessä on onnistuttu. Toimenpiteitä on kehitetty monipuolisesti mm. liikenteeseen, katupölyyn ja puun pienpolttoon liittyen. ILME-suunnitelman rakenne ja visuaalinen ilme ovat selkeät. Ympäristöministeriö on osallistunut ILME-suunnitelman valmisteluprosessiin ja vaikuttanut suunnitelmaan tarpeen mukaan. ILME-suunnitelma tukee omalta osaltaan ilmansuojelun ja meluntorjunnan kansallisia tavoitteita.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä kiittää lausuntopyyntöä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Helsingin kaupungin ilmansuojelun ja meluntorjunnan suunnitelma ILME kattaa kaupungin ilmanlaatuun eniten vaikuttavat päästölähteet, joita ovat liikenteen pakokaasut, katupöly ja puunpoltto kotitalouksissa. Monipuolisen toimenpidokokonaisuuden tarkoituksena on parantaa edelleen kaupungin ilmanlaatua ja vähentää asukkaiden altistumista ilmansaasteille. HSY seuraa pääkaupunkiseudun ilmanlaatua ja tuottaa indikaattoritietoa, jonka perusteella suunnitelman vaikuttavuutta voidaan arvioida.

ILME-suunnitelma on laadittu hyvässä yhteistyössä kaupungin toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. HSY kiittää mahdollisuudesta osallistua ILME-toimenpiteiden suunnitteluun ja suunnitelman valmisteluun. HSY on sitoutunut vastuullaan olevien ILME-toimenpiteiden resurssointiin ja toteutukseen suunnitelman mukaisesti. HSY osallistuu jatkossakin mielellään laaja-alaiseen yhteistyöhön, joka edistää pääkaupunkiseudun ilmanlaadun parantamiseen tähtävää työtä.

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistys ry

Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen mukaan meluntorjuntasuunnitelmaluonnoksessa ja sen taustaraporteissa on otettu hyvin huomioon moninaiset tekijät, jotka aiheuttavat haasteita Helsingin Allergia- ja Astmayhdistyksen edustamille kohderyhmille. Taustaraportit ovat kattavat ja niistä nousee esille ilmanlaadun vaikutukset terveydelle, hyvinvoinnille ja etenkin pitkäaikaissairaille, kuten astmaatikoille.

Parantamalla ja panostamalla hyvään ilmanlaatuun voidaan sekä ennaltaehkäistä mutta myös vähentää jo hengityselinsairauksiin, erityisesti astmaan, sairastuneiden määrää sekä jo sairastuneiden oireiden pahenemista. Erityisesti lasten kohdalla ennaltaehkäisy on tärkeää. Tästä syystä on hienoa, että suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että suunnitelman visiona on, ettei herkissä kohteissa, kuten päiväkodeissa, kouluissa ja palvelutaloissa, tulevaisuudessa altistuta liikennemelulle ja ilmansaasteille.

Raportissa on nimetty hyvin vastuulliset tahot, jotka sidotaan esimerkiksi katupölyn vähentämiseen tähtävien toimien osa-alueisiin. Tiedottaminen ja osallistaminen lisäävät sitoutumista, joten kaupungin asukkaiden tiedotus ja osallistuttaminen ovat tärkeitä.

Uudenmaan ELY-keskus

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto perustuu lähtökohtaisesti taustaraporttiin meluntorjunnasta. Uudenmaan ELY -keskus toteaa, että ”Ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelma ILME 2024–2029” luonnos ja siihen liittyvä ”Taustaraportti meluntorjunnasta ILME 2024–2029” luonnos, on tehty hyvin. Raportit ovat informatiivisia ja antavat hyvän kuvan siitä, miten meluntorjuntaa aiotaan toteuttaa Helsingissä toimintasuunnitelman toteutusaikana 2024–2029. Raporttien näkökulma meluntorjunnan toteuttamiseen ja kaupungin mahdollisuuksiin toimia meluntorjunnan edistäjänä on monipuolinen ja selkeä.

Uudenmaan ELY-keskus pitää hyvänä, että myös hiljaisiin alueisiin on kiinnitetty huomiota. Asukkaiden kannalta ne ja muut hiljaiseksi koetut sekä ääniympäristöltään laadukkaat alueet ovat tärkeitä asukkaiden virkistytymisen kannalta.

Esitetyt pitkänajan tavoitteet ovat kannatettavia ja kunnianhimoisia. Toteutuessaan pitkän aikavälin tavoitteet tuottavat asukkaille runsaasti merkittäviä terveyteen ja viihtyisyyteen positiivisesti vaikuttavia muutoksia.

Esitetyt tavoitteet ja niiden toteuttamiseksi merkityt toimenpiteet on valittu hyvin ja rajattu selkeästi. Toimenpiteiden vaikutusten ja toteutettavuuden arviointi on tehty kolmiportaisella asteikolla ja esitetty raportissa havainnollisesti.

Uudenmaan ELY nostaa esiin muutamia huomioitavia näkökohtia:

- Toimenpiteet 3.5 ja 5.2. Parannettaessa vanhojen rakennusten julkisivujen ääneneristävyyttä, tulee kiinnittää huomiota myös rakennusten sisällä siirtyvien äänien tasoon ja vaimennustarpeeseen.
- Toimenpide 3.6. Melualueella rakenteellisesti suojatuissa rakennuksissa asuvien lukumäärän laskeminen on kannatettava toimenpide, jolla saadaan hyödyllistä ja tarkempaa tietoa melulle altistumisesta. Uudenmaan ELY-keskus kuitenkin muistuttaa, että tieto melun terveys- ja viihtyvyshaitoista perustuu pitkälti epidemiologisiin väestötutkimuksiin. Näissä altistumista ei ole voitu mitata sisätiloissa tutkittavien suuren määrän vuoksi, vaan meluhaittoja on arvioitu mallinnettujen ulkomelutasojen avulla. Jos altistus-vaste-funktio on määritetty asunnon ulkoseinään mallitetun melutason avulla, tulee myös terveyshaittoja kunnissa arvioidessa käyttää julkisivumelutasoja.
- Toimenpide 8.2. Suunniteltaessa uusia raitio liikenteen reittejä, tulee jo suunnittelun alkuvaiheessa kiinnittää huomiota olemassa olevien asuinrakennusten ääneneristävyyksien selvittämiseen, jotta mahdollisiin haittoihin ja niiden lieventämiseen voidaan varautua hankkeessa. Raitiovaunuliikenteen osalta tulee aina tarkastella myös ohiajojen aiheuttamat enimmäistasot etenkin, jos reitillä on liikennöintiä yöaikaan.
- Uudenmaan ELY-keskus esittää, että raportissa tuotaisiin tarkemmin esiin eri toimenpiteisiin liittyvät indikaattorit, joilla toimenpiteiden toteutumista voidaan tai aiotaan seurata.
- Raportissa olisi hyvä tuoda esiin Helsingin kaupungin osallistuminen Väyläviraston tai Finavian meluntorjunnantoimintasuunnitelmien tekoon. Erityisesti maanteiden ja rautateiden meluntorjunnalla on vaikutusta myös Helsingin asukkaiden altistumiseen melulle.
- Toimintasuunnitelmista huolimatta melulle altistuvien määrä suhteellinen osuus on kasvanut, mitä voidaan pitää huolestuttavana. Meluisille alueille rakentaminen tulee jatkumaan tulevaisuudessa, mikä vaatii meluasioiden riittävää huomioimista

maankäytönsuunnittelun eri tasoilla. Melualueille kaavoitettaessa ja rakennettaessa, tulisi riittävien melulta suojattujen piha-alueiden lisäksi kaikille asukkaille tarjota mahdollisuus asunnon avautumiselle ohjearvojen mukaiseen suuntaan. Tämä korostuu erityisesti kohteissa, joissa julkisivuun kohdistuu voimakkaita enimmäisäänitasoja esim. raitiovaunujen tai junien ohiajoista. Melualueille rakentaminen asettaa myös vaatimuksia piha-alueiden koolle ja suojaamiselle sekä ääniympäristöltään miellyttävien virkistysalueiden ja -reittien määrälle ja saavutettavuudelle.

Vastine:

Asuinrakennusten julkisivun ääneneristyksen parantaminen siten että se ei heikennä esimerkiksi ilmanvaihtoa tai voimista talon sisältä kantautuvien ääniä vaatii ammattitaitoa. Tämä otetaan huomioon aiheeseen liittyvien toimenpiteiden tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa.

Melualueella rakenteellisesti suojatuissa rakennuksissa asuvien lukumäärän laskemisella pyritään tuottamaan tarkentavaa tietoa meluntorjunnan suunnittelun tueksi. Uusi asuinrakentaminen suunnitellaan Helsingissä niin, että meluntorjunta rakennuksissa on riittävää. Kaupungissa on kuitenkin useita vanhempia asuinalueita, joilla rakennusten ääneneristys ja oleskelupihojen suojaus eivät ole riittävät nykyiseen liikennemelutasoon nähden. Suunnitelmakaudella toteutetaan meluntorjuntatoimia niin, että liikennemelulta suojattujen asukkaiden osuus kasvaa.

Uudet raitiolinjat pyritään suunnittelemaan siten, että sen melun ja tärinän torjunta on riittävää myös jo olemassa olevaa rakennuskantaa ajatellen. Raitioliikenteen suunnitteluohjetta tullaan suunnitelmakaudella päivittämään konkreettisemmaksi melun ja pölyn torjunnan näkökulmasta.

Suunnitelmaan on pyritty löytämään sopivat indikaattorit, jotka kuvaavat sitä, kuinka ilmanlaatu ja melutilanne on suunnitelmakaudella kehittynyt. Yksittäisille toimenpiteille ei ole mittareita, mutta kaikkien toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain.

Helsingin kaupunki on osallistunut Väyläviraston meluntorjunnan toimintasuunnitelman asiantuntijatyöpajoihin, tuonut esiin helsinkiläisten altistumista kaupungin alueella sijaitsevien maanteiden melulle sekä korostanut valtion melusteiden toteutumisen tärkeyttä. Maininta osallistumisesta onkin olennainen tieto, ja se lisätään meluntorjunnan taustaraporttiin.

Maankäytön suunnittelussa meluntorjunnan suunnittelua ohjaavat ensisijaisesti melutason ohjearvot (VNP 993/1992), joiden alittuminen ulko-oleskelualueilla ja rakennusten sisätiloissa pyritään aina varmistamaan suunnitteluratkaisuin ja kaavamääräyksin. Lisäksi äänitasoerovaatimusten mitoittamisessa otetaan tarpeen mukaan huomioon esim. enimmäisäänitasot.

Hengitysliitto ry

Hengitysliiton mukaan suunnitelmaluonnoksessa on huomioitu kattavasti ilmansuojeluun ja meluntorjuntaan liittyvät tekijät. Hengitysliitto kiittää erityisesti herkkien ryhmien, kuten lasten, iäkkäiden ja pitkäaikaissairaiden erityisestä huomioinnista suunnitelmassa. Tiedetään, että suojaamalla kaupungin herkkiä ihmisryhmiä, suojataan samalla kaikkia kaupunkilaisia.

Suunnitelmaluonnoksen toimenpiteissä luetellaan mielenkiintoisia selvityksiä ja kohdekohtaisia parannustavoitteita, joiden tuloksia Hengitysliitossa kuullaan mielellään Helsingin kaupungilta, kun selvitykset valmistuvat. Tunnistamme suunnitelmassa monia yhteistyön paikkoja Helsingin kaupungin kanssa.

Lisäksi Hengitysliitto kommentoi seuraavaa:

- Toimenpiteissä huomio on luonnollisesti kunnossapidossa, mutta ilmanlaadun huomioiminen myös (kaupunki)suunnittelussa on tärkeää. Katu- ja kaavas suunnittelussa

on vältettävä kapeiden katukuilujen synnyttämistä, jolloin voidaan ehkäistä paikallisesti ilmanlaadun huononemista ja lämpösaarekeilmiön syntyä. Samalla on huomioitava hyvää ilmanlaatua tukevien toimien monialaisuus kuten esimerkiksi tarvittavat viherratkaisut. Lisäksi tarvitaan edelleen kevyen liikenteen väylien lisärakentamisesta.

- Teemme mielellämme yhteistyötä viestinnässä oikeanlaisen puun varastoinnin sekä puhtaan puun pienpolton ymmärryksen lisäämiseksi. Myös muissa toimenpiteissä Hengitysliitto ehdottaa yhteistyön lisäämistä kaupungin kanssa. Samoin asukaskyselyiden tekeminen nähdään tärkeänä keinona muun muassa vaikutusten arvioinnissa.
- Kustannusvaikutuksissa ei huomioida suunnitelman toteutumisen myötä saavutettavia terveys- ja hyvinvointihyötyjä, jotka voivat vähentää sosiaali- ja terveyssektorin kuluja merkittävästikin.

Vastine:

Ilmanlaatu ja melu huomioidaan maankäytön suunnittelussa. Tarvittaessa laaditaan melu-, värähtely- ja ilmanlaatuselvitykset ja vaikutusten arvioinnit. Yleis- ja asemakaavoissa annetaan tarvittavat määräykset haittojen huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa, niiden torjunnasta ja ehkäisemisestä sekä altistumisen vähentämiseen tähtäävistä toimista.

Kestävää liikennettä edistetään kaupungin useiden ohjelmien ja linjausten pohjalta. Merkittävimmät niistä on listattu ILME-suunnitelman loppuun.

Kaupunki tekee erittäin mielellään yhteistyötä Hengitysliiton ja muiden järjestöjen kanssa erityisesti viestinnän ja osallistamisen saralla. Järjestöjen asiantuntemus, kokemus ja verkostot nähdään hyvin arvokkaina, kuten myös järjestöjen jo antama panos suunnitelman laadinnassa.

Toimenpiteiden tuottamat terveyshyödyt on tunnistettu hyvin tärkeiksi. ILME-suunnitelman yksittäisten toimenpiteiden synnyttämiä, terveyshyötyjen tuomia kustannussäästöjä on kuitenkin hyvin vaikea arvioida, eikä tässä työssä siihen ollut tarkemmin mahdollisuuksia. Terveysyhyötyjä on kuitenkin avattu ja suuntaa antavasti arvioitu suunnitelman taustaraporteissa.

Helsingin seudun kauppakamari

Helsingin seudun kauppakamari toteaa lausunnossaan, että ilmanlaadun parantaminen ja ympäristömelun torjuminen ovat tärkeitä tavoitteita, joiden toteuttamiseen yritystenkin on aktiivisesti pyrittävä. Kaupunki ei voi saavuttaa tavoitteita vain omilla toimenpiteillään, vaan tarvitsee siihen kaupunkilaisten ja yritysten panosta. Lähtökohtana tulee olla rakentava yhteistyö kaikkien toimijoiden kesken. Kauppakamari pitää asetettuja tavoitteita hyvinä.

Kauppakamari kommentoi lisäksi:

- Toimenpiteiden yritysvaikutuksia ei ole kuitenkaan arvioitu millään tavalla. Ainoastaan ilmanlaatu- ja meluvaikutukset sekä toimenpiteiden toteutettavuus on arvioitu. Kauppakamari vaatii, että yritysvaikutusten arviointi tehdään pikimmiten ennen suunnitelman jatkokäsittelyä.
- Tavoitteiden saavuttamiseksi on määritelty useita yritysten toimintaympäristöön vaikuttavia toimenpiteitä, kuten yhteistyö valtion kanssa nopeusrajoitusten laskemiseksi, nastarengasmaksujen käyttöönoton edistäminen, satama-alueen raskaan liikenteen ja työkoneiden päästöjen vähentäminen sekä pölyn- ja meluntorjunnan tehostaminen työmailla.
- Yritysten kannalta on tärkeää, että niiden toimintaympäristö on mahdollisimman vakaa ja ennustettava. Tähän kaupunki voi myötävaikuttaa toimimalla avoimesti, johdonmukaisesti ja yhteistyötä tehden. Yrityksille ja asukkaille on myös annettava riittävästi aikaa sopeutua tuleviin muutoksiin, jotka voivat olla taloudellisesti hyvin

merkittäviäkin. Elinkeinoelämän kilpailukyvyn näkökulmasta on tärkeää, että ilmanlaadun ja meluympäristön parantamiseen tähtäävät toimenpiteet ovat tarkoituksenmukaisia ja kohtuullisia - todellista tarvetta ankarampia ja ylimitoitettuja vaatimuksia on vältettävä.

- Koska ilmanlaatua ja ympäristömelua koskevia ongelmia on muissakin seudun kunnissa, olisi syytä laatia seudun yhteinen ilmansuojelua ja meluntorjuntaa koskeva suunnitelma. Näin luotaisiin kaikkia seudun kuntia koskevat yhdenmukaiset käytännöt ja varmistettaisiin se, että yrityksiä kohdellaan yhdenmukaisesti sijaintipaikasta riippumatta.

Vastine:

Suunnitelma on valmisteltu laajassa yhteistyössä eri vastuutahojen kesken. Valmistelusta on viestitty avoimesti. Luonnoksen nähtävillä olon aikana yrityksiltä ei ole saatu mielipiteitä. ILME-suunnitelmalla ei ole nähty olevan suoria merkittäviä haitallisia vaikutuksia yritystoimintaan. Tämä maininta lisätään suunnitelmaan sivulle 40. Helsingin tavoitteet ja toimet ilmanlaadun ja melutilanteen parantamiseksi voivat lisätä esimerkiksi innovaatiotoimintaa ja sitä myötä yritysten mahdollisuuksia. Hyvä ilmanlaatu ja miellyttävä ääniympäristö ovat vetovoimatekijä niin yrityksille kuin työntekijöillekin. Ilmansaasteiden ja melun vähentyessä myös työntekijöiden altistuminen vähenee.

Esimerkiksi alemmilla ajonopeuksilla ja nastarengasmaksujen käyttöönotolla olisi merkittäviä positiivisia vaikutuksia ilmanlaatu- ja melutilanteeseen, joten niitä pyritään ILME-suunnitelmalla edistämään. Päätökset toimenpiteiden käyttöönotosta tehdään kuitenkin erikseen, jolloin myös niiden vaikutukset arvioidaan laajemmin. Mahdollisten muutosten yhteydessä yrityksille ja kaupunkilaisille varataan aikaa sopeutua.

Helsingin kaupunki tekee jatkuvasti kansallista, seudullista ja kansainvälistä yhteistyötä liikenteen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi. Suunnitelman valmistelun aikana on tehty yhteistyötä HSY:n, HSL:n, Espoon, Vantaan, ympäristöministeriön ja Uudenmaan Ely-keskuksen kanssa. ILME-luonnoksen toimenpiteet ovat samansuuntaisia kuin naapurikuntien meluntorjuntasuunnitelmissa. Ilmansuojelusuunnitelmaa ei ole tehty muissa kunnissa, eikä siihen ole lainvelvoitetta, koska ilmansaasteiden raja-arvot eivät ole ylittyneet. Mikäli ne ylittyvät, on tai ovat vaarassa ylittyä, on kunnan ympäristönsuojelulain mukaisesti laadittava keskipitkän tai pitkän aikavälin ilmansuojelusuunnitelma raja-arvon alittamiseksi ja raja-arvon ylityksen keston lyhentämiseksi. Lainsäädännössä ei mainita seudun yhteisen suunnitelman mahdollisuutta.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Traficom toteaa, että aineisto on kattavaa ja tausta-aineistot ovat korkeatasoisia. On hyvä, että ilmansuojelun ja meluntorjunnan visio vuodelle 2040 on kunnianhimoinen. Tavoitteet ilmanlaadun parantamiseksi ja meluhaitan vähentämiseksi ja ääniympäristön laadun parantamiseksi ovat kannatettavia. Erityisen ilahduttavaa on, että suunnitelmassa on huomioitu hiljaisten alueiden merkitys osana meluntorjuntaa ja toimia tullaan kohdentamaan kaupunkilaisten arjessa saavutettavien viheralueiden ääniympäristön laadun parantamiseen ja pienmuotoisten uusien hiljaisten kohteiden luomiseksi vihreän meluseinäkkeen avulla. Suunnitelman luonnoksessa listatut toimenpiteet ovat perusteltuja ja hyviä ja keinovalikoimaltaan monipuolisia. Monilla niistä on ilmeisiä synergiaetuja myös kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen kanssa ja siirtymään fossiilisista käyttövoimista vaihtoehtoisiin käyttövoimiin.

Traficom toteaa myös:

- Huolta herättää, että vaikka meluntorjuntaan on kiinnitetty huomiota vuosikymmenten ajan, on melulle altistuvien asukkaiden määrä kuitenkin jatkuvasti kasvanut.

- Suunnitelmaluonnoksessa todetaan edistettävän MAL- suunnitelman mukaisia nopeusrajoituskirjauksia. Liikenteen haitallisiin päästöihin voidaan vaikuttaa myös esimerkiksi pysäköintipolitiikalla tai ympäristövyöhykkeillä, joista suunnitelmassa ei ollut kirjauksia.

Vastine:

Helsinki kasvaa yleiskaavan mukaisesti tiiviiksi kaupungiksi hyvien joukkoliikenneyhteyksien läheisyyteen. Uutta rakentamista suunnitellaan erityisesti raideliikenteen solmukohtiin ja merkittävien asemien ympäristöihin sekä pääväylien varsille. Viimeisimmän meluselvityksen mukaan altistujamäärän nousu johtuu pääosin tästä uudesta asuinrakentamisesta. Uuden asumisen suunnittelussa melutilanne huomioidaan ja asukkaiden altistumista pyritään vähentämään mm. rakennusten ulkovaipan ääneneristysvaatimuksilla ja sijoittamalla pihojen leikki- ja ulko-oleskelualueet melulta suojaan. Meluselvityksen altistujalaskennassa ei huomioida rakennusten meluntorjuntaa.

Liikenteen haitallisia päästöjä hillitään useilla kaupungin ohjelmilla tai päätöksillä, joista merkittävimmät on listattu ILME-suunnitelman loppuun. Yksi esimerkki on Helsingin pysäköintipolitiikka. Suunnitelman valmistelussa on pyritty välttämään päällekkäisyyttä muiden ohjelmien kanssa. Ympäristövyöhykkeitä tarkastellaan parhaillaan Hiilineutraali Helsinki -työssä, jossa arvioidaan myös niiden vaikutusta terveydelle haitallisiin päästöihin. MAL 2023-suunnitelman yhtenä jatkotoimenpiteenä on esitetty seudullisten ympäristövyöhykkeiden selvittämistä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL

THL toteaa, että suunnitelma huomioi laajasti ilmanlaatuun ja ääniympäristöön vaikuttavia asioita ja siinä ehdotetaan lukuisia konkreettisia toimia kaupunkiympäristön ilmanlaadun ja ääniympäristön parantamiseksi.

THL pitää Helsingin ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelmassa esitettyjä toimia perusteltuina, että ilmansaasteista ja melusta aiheutuvat viihtyvyys ja terveyshaitat vähenevät. THL näkee tärkeänä, että ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelmassa on tunnistettu erikseen herkät kohteet ja niiden melu- ja ilmanlaatutilanteen parantamiseksi kiinnitetään huomiota.

THL näkee positiivisena, että moniin kokonaisuuksiin oli nostettu viestintä osaksi suunniteltuja toimenpiteitä ja että viestintää on tarkoitettu kohdentaa eri ikäryhmille.

THL lisäksi kommentoi seuraavaa:

- THL kannattaa hiekoitusshiekan korvaamista vähemmän pölyävillä vaihtoehdoilla, mutta nostaa kuitenkin esille, että ilmastonmuutoksen myötä liukkaan kelin jaksot saattavat lyhentyä, mutta muuttua aiempaa vaikeammiksi. Tämän vuoksi liukkauden torjunta on tulevaisuudessa entistä tärkeämpää ja riippumatta käytettävästä menetelmästä tulee huomioida tapaturmien ehkäisy.
- THL ehdottaa pohtimaan vielä laajemmin keinoja meluhaittojen hallintaan, kuten tarvittaessa yöajan liikenteen rajoittamista. Tämä voi joillakin alueilla vähentää myös kaupunkialueilla häiritseviksi koettuja mopo- ja moottoripyörien melusta aiheutuvia haittoja.
- Kaupunkialueilta tulee löytyä myös esteettömiä elpymistä tukevia alueita.
- Asuinalueiden lähiympäristöstä tulisi löytyä alueita, joilla melutasot ovat pieniä ja että kauempana sijaitsevien laajempien viheralueiden helppo saavutettavuus myös julkista liikennettä käyttäville tulee varmistaa.
- Kerrostaloalueiden uudisrakentamisessa kannattaa ottaa huomioon myös parvekkeiden sijainti, sillä se joissakin tilanteissa olla asukkaan ainoa mahdollisuus "ulkoilemiseen".

Vastine:

Riittävästä liukkaudentorjunnasta tullaan huolehtimaan Helsingissä myös jatkossa. Siihen kaupunkia velvoittaa myös laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta. Suunnitelman toimenpiteessä on tarkoitus tarkastella, onko mahdollista optimoida hiekoitusta eli lähinnä kehittää sen oikea-aikaisuutta, käytettävän hiekoitusmateriaalin määrää sekä selvittää onko hiekoitusta mahdollista korvata suolauksella joissakin paikoissa.

Meluisien ajoneuvojen valvonta kuuluu poliisin toimivaltaan. Kaupunki puolestaan pyrkii erilaisin keinoin rauhoittamaan liikenneympäristöä ja hillitsemään ajonopeuksia. Keinoja nopeuksien hillitsemiseksi ovat nopeuskamerat ja -näytöt sekä liikenteen rauhoittaminen paikalliskaduilla siten, ettei näillä kaduilla voi ajaa nopeasti ja kiihdytellen. Yöaikaisia rajoituksia Helsingissä ei ole käytössä.

Hiljaisten alueiden saavutettavuus on erittäin tärkeää ja sitä pyritään eri yhteyksissä korostamaan. Esteettömyys otetaan huomioon Helsingin viheralueita suunniteltaessa.

Parvekkeiden suuntautuminen ja suojaaminen melulta ja ilmansaasteilta huomioidaan maankäytön suunnittelussa.

Allergia-, iho- ja astmaliitto ry

Allergia-, iho- ja astmaliitto toteaa, että suunnitelmaluonnoksessa ja sen taustaraporteissa on otettu hyvin huomioon moninaiset tekijät, jotka aiheuttavat haasteita Allergia-, iho- ja astmaliiton edustamille kohderyhmille. Erityisesti ilmansuojelun taustaraportti on kattava ja taustoittaa selkeästi suunnitelmaan kirjattuja toimenpiteitä ja tavoitteita.

Erityisesti lasten kohdalla ennaltaehkäisy on tärkeää ja on hienoa, että suunnitelman visiona on, ettei herkissä kohteissa, kuten päiväkodeissa, kouluissa ja palvelutaloissa, tulevaisuudessa altistuta liikennemelulle ja ilmansaasteille.

Suunnitelmaluonnoksessa on kirjattu selkeät tavoitteet ja indikaattorit, joilla voidaan arvioida miten tavoitteiden toteutumista voi arvioida. Jokaiselle tavoitteelle on määritelty myös toimenpiteet, joilla pyritään pääsemään määriteltyihin tavoitteisiin. Erityiskiitos siitä, että toimenpiteiden kohdalle on merkitty myös mahdollinen määräraharahatarve, jos sellainen on todettu.

Allergia-, iho- ja astmaliitto toteaa lisäksi:

- Suunnitelmaluonnoksessa ei ole otettu kantaa siihen, miten suunnitelma saatetaan kaupunkilaisille tiedoksi eikä myöskään sisällytetty kaupunkilaisten osallistamista suunnitelman julkaisun jälkeen. Olisiko kaupunkilaisia mahdollista osallistaa joidenkin suunniteltujen toimien toteuttamisessa tai tiedon lisäämisessä esimerkiksi hyödyntämällä suunnitelmallisesti kolmatta sektoria kyselyiden levittämisessä tai viestimisessä?

Vastine:

Kaupunkilaisille viestittiin ILME-suunnitelman valmistelun vaiheista sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista aktiivisesti syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana. Viestintää toteutettiin monikanavaisesti mahdollisimman laajan joukon tavoittamiseksi. Kanavina hyödynnettiin muun muassa kaupungin verkkosivuja, Helsingin kaupunkiympäristön toimialan sosiaalisen median kanavia, kaupungin infonäyttöjä ja ulkomainontaa.

Keväälle 2024 ILME-suunnitelman valmistumisen ja julkaisun yhteyteen on suunniteltu laaja viestintäkampanja. Lisäksi laaditaan esite asukkaille.

Kaupunki tekee erittäin mielellään yhteistyötä Allergia-, iho- ja astmaliiton ja muiden järjestöjen kanssa erityisesti viestinnän ja osallistamisen saralla. Järjestöjen asiantuntemus, kokemus ja

verkostot nähdään hyvin arvokkaina, kuten myös järjestöjen jo antama panos suunnitelman laadinnassa.

Sydänliitto ry

Sydänliitto lausuu kiitoksensa siitä, että ilmansaasteille ja melulle herkät ihmisryhmät kuten pitkäaikaissairaat on huomioitu hyvin suunnitelmassa. Lähes kaikki sydänsairaudet ovat pitkäaikaisia eli kroonisia.

Sydänliitto kommentoi suunnitelman yksittäisiin toimenpiteisiin:

- On erittäin hyvä, että kaupunki pyrkii löytämään parhaat mahdolliset pölyntorjuntakeinot ja ottamaan niitä käyttöön. Sydänliitto toivoo myös panostuksia kaupunkilaisten kannustamiseksi kevyen ja julkisen liikenteen käyttöön.
- Toivomme että ilmanlaadun parantaminen huomioidaan myös kaupunkisuunnittelussa esimerkiksi viherratkaisujen ja kevyen liikenteen väylien lisärakentamisen muodossa.
- Kaupunkilaisten näkemyksiä ilmansuojeluun ja meluntorjuntaan liittyvissä toimenpiteissä kannattaa kysyä. Asukaskyselyjä voisi olla muissakin toimenpiteissä vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnin tukena.
- Suunnitelman mukaan laaditaan kaupungin päättäjille ja suunnittelijoille tietopaketti ilmansaasteiden ja melun vaikutuksista sekä terveellisen ympäristön merkityksestä. Sydänliitto tekee tässä mielellään yhteistyötä ja tuo kokemustiedon äänen käsiteltävään asiaan.
- Kustannusvaikutuksissa tulisi huomioida suunnitelman toteutumisen myötä saavutettavat terveys- ja hyvinvointihyödyt, jotka voivat vähentää sosiaali- ja terveyssektorin kuluja merkittävästikin.

Vastine:

Kestävää liikennettä edistetään kaupungin useiden ohjelmien ja linjausten pohjalta. Merkittävimmät niistä on listattu ILME-suunnitelman loppuun.

Kaupunki tekee erittäin mielellään yhteistyötä Sydänliiton ja muiden järjestöjen kanssa erityisesti viestinnän ja osallistamisen saralla. Järjestöjen asiantuntemus, kokemus ja verkostot nähdään hyvin arvokkaina, kuten myös järjestöjen jo antama panos suunnitelman laadinnassa.

Toimenpiteiden tuottamat terveyshyödyt on tunnistettu hyvin tärkeiksi. ILME-suunnitelman yksittäisten toimenpiteiden synnyttämiä, terveyshyötyjen tuomia kustannussäästöjä on kuitenkin hyvin vaikea arvioida, eikä tässä työssä siihen ollut tarkemmin mahdollisuuksia. Terveyshyötyjä on kuitenkin avattu ja suuntaa antavasti arvioitu suunnitelman taustaraporteissa.

Helsingin vammaisneuvosto

Vammaisneuvosto painottaa, että on erityisen merkittävää ottaa huomioon ilmansuojelun ja meluntorjunnan edistämisessä haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden näkökulma. On hyvä, että Helsinki esittää konkreettisia toimenpiteitä, joilla ilmansuojelua ja meluntorjuntaa edistetään määrätietoisesti erilaisilla toimenpiteillä.

Vammaisneuvosto pitää hyvänä tietopohjaista lähestymistapaa. On välttämätöntä lisätä eri viranomaisten, asiantuntijoiden ja sidosryhmien tietoisuutta ja tietopohjaa ilmansaasteiden ja melun vaikutuksista pitkäaikaissairaille ja vammaisille kaupunkilaisille.

- Vammaisneuvosto pitää oleellisena, että katujen asianmukaista kunnossapitoa tarkastellaan myös erityisryhmien kannalta.
- Huomio lausuntoluonnoksessa on kunnossapidon toimenpiteissä, mutta ilmanlaadun huomioon ottaminen on myös (kaupunki)suunnittelussa tärkeää.
- Myös liikennemäärien ja yksityisautoilun vähentämiseen tulisi kiinnittää jatkossa nykyistä enemmän huomiota
- Liikennesuunnittelussa tulisi ottaa huomioon, miten hiljaiset sähköbussit ja raitiovaunut ovat riski näkövammaisten kaupunkilaisten liikkumisturvallisuudelle etenkin silloin, jos muu liikenteen melu ei hiljene samassa suhteessa. On myös tärkeä huolehtia riittävästä varoituksesta.
- Vammaisneuvosto toivoo, että vammaisneuvostoa sekä vammais- ja pitkäaikaissairaiden järjestöjä osallistetaan myös jatkotyöskentelyssä.

Vastine:

Riittävästä liukkaudentorjunnasta tullaan huolehtimaan Helsingissä myös jatkossa. Siihen kaupunkia velvoittaa myös laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta. Suunnitelman toimenpiteenä on tarkoitus tarkastella, onko mahdollista optimoida hiekoitusta eli lähinnä kehittää sen oikea-aikaisuutta, käytettävän hiekoitusmateriaalin määrää sekä selvittää, onko hiekoitusta mahdollista korvata suolauksella joissakin paikoissa.

Maankäytön suunnittelussa huomioidaan ilmanlaatu ja melu. Tarvittaessa laaditaan melu- tärinä- ja ilmanlaatuselvitykset ja vaikutusten arvioinnit. Yleis- ja asemakaavoissa annetaan tarvittavat määräykset haittojen huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa, niiden torjunnasta ja ehkäisemisestä sekä altistumisen vähentämiseen tähtäävistä toimista.

Kestävää liikennettä ja liikkumista edistetään kaupungin useiden ohjelmien ja linjausten pohjalta. Merkittävimmät niistä on listattu ILME-suunnitelman loppuun.

Uudemmissa sähköautoissa on käytössä keinoääni, mutta paljon on myös kulkuneuvoja, joissa sitä ei ole. HSL:n sähköbussseissa on huomiokello, jolla kuljettaja voi tarvittaessa informoidakseen jalankulkijoita ja pyöräilijöitä.

Kaupunki tekee erittäin mielellään yhteistyötä vammaisneuvoston ja muiden kaupungin neuvostojen sekä järjestöjen kanssa. Neuvostojen ja järjestöjen asiantuntemus, kokemus ja verkostot nähdään hyvin arvokkaina, kuten myös niiden jo antama panos suunnitelman laadinnassa.

Helsingin vanhusneuvosto

Helsingin vanhusneuvosto toteaa, että sekä ilmanlaatu että melu ovat molemmat merkittäviä riskitekijöitä ikäihmistenkin kannalta heidän elinympäristössään. On hyvä, että Helsinki yrittää vähentää ihmisiin ja erityisesti haavoittuvimmassa asemassa oleviin kohdistuvia elinympäristön haittoja. Vanhusneuvosto pitää ehdotettuja toimia oikeansuuntaisina.

Vanhusneuvosto haluaa kiinnittää huomio muutamiin yksityiskohtiin:

- Ikääntyneiden talviliikkumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kadut hoidetaan niin, että liukastumisen vaaraa ei ole. Katujen hiekoituksesta liukkaiden keliin aikaan tulisi ehdottomasti huolehtia.
- Vanhusneuvosto ajattelee, että nastarenkaista luopuminen voisi olla hyvä tavoite, mutta Helsingin, saati koko Suomen tiestö ei pysy sulana läpi vuoden. On hyvä muistaa, että monet ihmiset tulevat Helsinkiin muualta Etelä-Suomesta ja jopa pitempien matkojen

takaa. Nastarengasmaksun ehdottaminenkin voi aiheuttaa Helsinki-vastaisuutta muualla asuvien ihmisten parissa.

- Vanhusneuvosto kiinnittää huomioita myös rakentamiseen, jonka tulisi olla riittävän kaukana pääväylistä sekä melulta ja saasteilta suojattua, jotta asumisviihtyvyyttä ei kärsi. Monet ikääntyneet ulkoilevat hyvin lähellä asuintaloaan, eivätkä pysty kulkemaan lähimmälle elpymiseen tarkoitetulle äänialueelle.

Vastine:

Riittävästä liukkaudentorjunnasta tullaan huolehtimaan Helsingissä myös jatkossa. Siihen kaupunkia velvoittaa myös laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta. Suunnitelman toimenpiteenä on tarkoitus tarkastella, onko mahdollista optimoida hiekoitusta eli lähinnä kehittää sen oikea-aikaisuutta, käytettävän hiekoitusmateriaalin määrää sekä selvittää, onko hiekoitusta mahdollista korvata suolauksella joissakin paikoissa.

Suunnitelmassa ei päätetä nastarengasmaksujen käyttöönotosta, vaan pyritään edistämään sitä, että valtio valmistelisi maksut mahdollistavan lainsäädännön. Mikäli tällainen laki laadittaisiin, kaupunki päättäisi maksujen käyttöönotosta erikseen. Päätösvalmistelun yhteydessä toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaisiin tarkemmin.

Ilmanlaatu ja melu huomioidaan maankäytön suunnittelussa. Tarvittaessa laaditaan melu-, tärinä- ja ilmanlaatuselvitykset ja vaikutusten arvioinnit. Yleis- ja asemakaavoissa annetaan tarvittavat määräykset haittojen huomioon ottamisesta jatkosuunnittelussa, niiden torjunnasta ja ehkäisemisestä sekä altistumisen vähentämiseen tähtäävistä toimista.

Äänimaisemaltaan rauhallisten, elvyttävien ympäristöjen saavutettavuus on tärkeää. ILME-suunnitelman visiona on, että viheralueilla on puhdas ilma ja rauhallinen ääniympäristö, ja että hiljaisia keitaita on eri puolilla kaupunkia. ILME-suunnitelma sisältää toimenpiteitä viheralueiden ääniympäristön parantamiseksi tällä suunnitelmakaudella.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys toteaa, että keskittyy lausunnossaan lähinnä liikenteen aiheuttamaan meluun kaupunkiluonnossa sekä ihmisten että eläinten näkökulmasta:

- On tärkeää, että eläimet ja luonto otetaan omaksi aiheekseen suunnitelmassa ja siihen liitetään nelivuotiskaudella toteutettavia parannushankkeita.
- Suunnitelman tulee huomioida vedenalainen melu, jota syntyy Helsingissä etenkin laivojen ja vapaa-ajan veneilyn liikenteessä ja vesirakentamisessa
- Helsingin kaupungin on haettava aktiivisesti ja nopeasti valtion kanssa ratkaisua nopeuksien laskemiseen valtion vilkkailla tieosuuksilla
- Ulkokonsertit, ilotulitukset ja dronikuljetukset on syytä arvioida suunnitelmassa ja ryhtyä niiden kohdalla tarvittaviin toimenpiteisiin.

Vastine:

ILME-suunnitelman meluntorjunnan kokonaisuuden sisältö määräytyy EU:n ympäristömeludirektiivin 2002/49/EY, ympäristönsuojelulain 527/2014 ja meluselvityksistä ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmasta annetun valtioneuvoston asetuksen 1107/2021 vaatimusten mukaisesti. Lainsäädäntö perustuu asukkaiden altistumisen arviointiin. Melun yleinen väheneminen ja erityisesti hiljaisten alueiden vaaliminen vaikuttavat myös eri lajien elinympäristöihin positiivisesti. Vedenalaista melua on huomioitu Itämeri-toimenpideohjelmassa. Tutkimusta melun haittavaikutuksista eri eläinlajeihin tarvitaan lisää ja Helsingin kaupunki osallistuu tutkimuksiin mielellään.

Tilapäistä melua, kuten konsertteja, säännellään Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräyksillä sekä ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaisella ilmoitusmenettelyllä. Helsinki kielsi esimerkiksi uutena vuotena 2023 ilotulitteiden käytön useilla alueilla. Ilotulitteiden käytön kieltämisellä määritellyillä alueilla pyritään parantamaan paitsi kokonaisturvallisuutta myös vähentää ilotulitteista aiheutuvien muiden haittojen, kuten melun, savun sekä jätteiden määrää, ja siten parantaa yleistä viihtyvyyttä ja siisteyttä.

Ajonopeus vaikuttaa merkittävästi ympäröivien alueiden melutasoon ja myös katupölypitoisuuksiin ja siksi ILME-suunnitelmassa on toimenpide Yhteistyö valtion kanssa nopeusrajoitusten laskemiseksi Helsingissä sijaitsevilla valtion väylillä (5.1.)

Nuohousalan keskusliitto ry

Nuohousalan keskusliitto toteaa, että luonnokseen on kirjattu puunpoltossa syntyvien päästöjen vähentämiseksi toimenpiteitä, jotka ovat tärkeitä askelia tulevaisuutta tarkastellen. Kansalaisille suunnattu opastus ja neuvonta tulisijojen oikeaoppisesta käytöstä on avainasemassa. Oikeaoppinen tulisijan käyttö ja tulisijaverkoston ylläpito turvaa osaltaan kansallista energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Laittekehitys ja sen tuomat mahdollisuudet yksittäiselle asukkaalle pienentää päästöpitoisuuksia on tärkeä tuoda esille myös energiatehokkuusnäkökulma huomioiden. Tulisijat ovat ainoita sähköstä vapaita kiinteistön lämmitysmuotoja poikkeus- ja häiriötilanteissa. Huolellisella suunnittelulla ja ennakoivilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa puun poltosta aiheutuvien päästöjen haittavaikutuksiin pienentäen niitä. On hyvä, että luonnoksessa on kiinnitetty tähän huomiota.

Vastine:

Puhtaista puunpolttotavoista viestiminen ja ennakoiva suunnittelu ovat vaikutuksiltaan merkittävimpiä kaupungin käytössä olevia keinoja vähentää puunpolton haittoja. Puun polttamista ei tulla suunnitelman perusteella rajoittamaan. Puun pienpoltto on oikein käytettynä merkittävä lisä- ja varalämmönlähde.

Tulisija- ja savupiippuyhdistys TSY ry

Tulisija- ja savupiippuyhdistys toteaa, että luonnokseen on kirjattu toimenpiteitä puunpoltossa syntyvien päästöjen vähentämiseksi, jotka ovat tärkeitä askelia tulevaisuutta tarkastellen. Kansalaisille suunnattu opastus ja neuvonta tulisijojen oikeaoppisesta käytöstä ovat avainasemassa. Oikeaoppinen tulisijan käyttö ja tulisijaverkoston ylläpito turvaa osaltaan kansallista energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Laittekehitys ja sen tuomat mahdollisuudet yksittäiselle asukkaalle pienentää päästöpitoisuuksia on tärkeä tuoda esille myös energiatehokkuusnäkökulma huomioiden. Tulisijat ovat ainoita sähköstä vapaita kiinteistön lämmitysmuotoja poikkeus- ja häiriötilanteissa. Huolellisella suunnittelulla ja ennakoivilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa puun poltosta aiheutuvien päästöjen haittavaikutuksiin pienentäen niitä. On hyvä, että luonnoksessa on kiinnitetty tähän huomiota.

Vastine:

Puhtaista puunpolttotavoista viestiminen ja ennakoiva suunnittelu ovat vaikutuksiltaan merkittävimpiä kaupungin käytössä olevia keinoja vähentää puunpolton haittoja. Puun polttamista ei tulla suunnitelman perusteella rajoittamaan. Puun pienpoltto on oikein käytettynä merkittävä lisä- ja varalämmönlähde.

Suomen Omakotiliitto, Helsingin piiri ry

Omakotiliitto toteaa lausunnossaan, että:

- Tulevaisuudessa erilaiset väylätunnelit olisi hyvä suunnitella ja linjata nykyisten valtavyölien alle, jotta niistä olisi mahdollisimman vähän haittaa pientaloalueiden mahdollisten maalämpökaivojen rakentamiselle ja olemassaololle.
- Niillä alueilla, joihin on rakennettu puuta polttavat tulisijat ei oikeanlaista puun polttoa tulisi rajoittaa jatkuvasti kohoavien lämmityskustannusten takia.
- Kaupunki voisi tukea ja investoida savupiippuihin asennettaviin hiukkassuodattimiin, mikäli katsotaan puiden polton nykyisellään aiheuttavan todellista ilmansuojelullista haittaa.
- Kivikon drooni- ja helikopterikentän meluhaitat katsottiin voitavan torjua sillä, että kentät sijoitettaisiin Malmin turhaan käytöstä poistetulle lentoasemalle.

Vastine:

Päätöksiä väylien ja tunneleiden linjaamisesta tai helikopterikentän ja droonien laskeutumisalueiden sijoittamisesta ei tehdä tässä suunnitelmassa. Maankäytön suunnittelussa huomioidaan melu- ja ilmanlaatuvaikutukset.

Puun polttamista tulisijoissa ei tulla suunnitelman perusteella rajoittamaan. Puhtaista puunpolttoavoista viestiminen on vaikutuksiltaan merkittävin kaupungin käytössä oleva keino vähentää puunpolton haittoja.

Tällä hetkellä markkinoilla ei ole kotitalouksien tulisijoihin suodattimia, joita kaupungin olisi realistista kustannusten, tehon ja käyttöominaisuuksien kannalta tukea.

Finavia

Finavialla ei ole lausuttavaa Helsingin ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelman 2024-2029 luonnoksesta.

Finavia kuitenkin muistuttaa, että Helsinki-Vantaan lentoaseman uuden verhoikäyrän Lden 50 dB ylittävä lentokonemelualue ulottuu Helsingin kaupungin pohjoisosaan. Tällä alueella lentokonemelu aiheutuu kiitotien 2 etelään suuntautuvista lentoonlähdistä, erityisesti huonon näkyvyyden liikennetilanteissa. Tämän vuoksi alueen maankäytön suunnittelussa ja mahdollisessa täydennysrakentamisessa tulee huomioida lentokonemelu ja asettaa melulle herkkien toimintojen rakennusten ulkokuorelle riittävät ääneneristysvaatimukset. Finavia katsoo, että tälle alueelle harkittaville asuinrakentamisen hankkeille tulee pyytää Finavian lausunto.

Vastine: Finavian huomio välitetään maankäytön suunnitteluun tiedoksi.

3.3. Yhteenveto saaduista mielipiteistä suunnitelmaluonnokseen

Suunnitelmaluonnokseen saatiin kuusi mielipidettä: neljä asukailta sekä Herttoniemi-seura ry:ltä ja Helsingin jalankulkijat ry:ltä. Mielipiteissä nousi esiin muun muassa ajonopeuksien alentamisen tärkeys katuverkolla ja valtion hallinnoimilla väylillä sekä liikenteen yleinen rauhoittaminen eri keinoin niin melun kuin pölyn torjumiseksi. Erityisesti toivottiin panostusta herkkien ihmisryhmien ja kävelijöiden altistumisen vähentämiseen. Rakennustyömaat aiheuttavat haittoja eri puolilla kaupunkia ja esimerkiksi tiedotuksen lisäämistä niistä toivottiin. Keväisen hiekoitussepin poistamisen aikaistamista ja nopeuttamista esitettiin. Mielipiteissä esitettiin, että kaupunki tukisi vanhojen taloyhtiöiden ääneneristysten parantamista eri tavoin. Toivottiin myös, että kovaäänisten ajoneuvojen meluhaittoihin puututtaisiin. Lisäksi mielipiteissä ehdotettiin useita meluntorjuntakohteita.

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö kiittää kaikista saaduista mielipiteistä. Niissä esiin nostetut asiat huomioidaan suunnitelman viimeistelyssä. Mielipiteissä esitettiin monia huomioita, jotka vahvistavat ILME-suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden tärkeyttä. Kaikki mielipiteissä esitetyt asiat eivät kuitenkaan ole ILME-suunnitelmassa toteutettavia, joten ne on välitetty niistä vastaaville tahoille.

Kuva 4. ILME-suunnitelman asukasvuorovaikutusta ja viestintää toteutettiin muun muassa Auton vapaapäivän tapahtumassa, jossa kaupunkilaisilla oli esimerkiksi mahdollisuus testata erilaisia polkupyöriä. Kuva: Vesa Laitinen

Helsinki

